

Vyporiadanie sa s námietkou poisťovne

NS SR sp.zn. 2Cdo/41/2018 z 31.1.2019

15. Za ustálenú rozhodovaciu prax treba považovať aj rozhodnutie z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov SR č. 8/2018 pod č. R 61/2018 v znení právnej vety: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“. V uvedenom rozhodnutí najvyšší súd vysvetlil, že pri výklade pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože citovaný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa pojmy „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“, z čoho je zrejmé, že komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú a aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú a aj nemajetkovú.

15.1. K rovnakému záveru na základe právneho názoru vysloveného v rozsudku sp. zn. 6 MCdo 1/2016 z 31. júla 2017 dospel najvyšší súd aj v ďalších rozhodnutiach, a to sp. zn. 2 Cdo 33/2017, sp. zn. 6 Cdo 143/2017, sp. zn. 6 Cdo 206/2017, sp. zn. 6 Cdo 80/2018, sp. zn. 8 Cdo 6/2018 a sp. zn. 8 Cdo 177/2018. K rovnakému právnomu názoru dospel taktiež aj ústavný súd vo svojich rozhodnutiach, a to sp. zn. I. ÚS 474/2016, sp. zn. III. ÚS 646/2015, sp. zn. I. ÚS 206/2015 a sp. zn. III. ÚS 666/2016.

16. Na základe vyššie uvedeného, dovolací súd považuje rozhodnutia najvyššieho súdu označené v bode 15.1. za rozhodnutia, ktoré predstavujú ustálenú prax v riešení otázky pasívnej legitimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Touto ustálenou praxou bol prekonaný právny názor uvedený v rozhodnutiach najvyššieho súdu, na ktoré poukázala v dovolaní dovolateľka, preto nebol splnený ani predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, t. j. odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke vecnej pasívnej legitimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla a ani predpoklad prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP.

Spoluzavinenie poškodeného

NS SR 1Cdo/77/2009 Spoluzavinenie, závažnosť konania škodcu

Na to, aby žalobcovia mohli byť úspešní pri uplatňovaní nároku na ochranu ich osobnosti podľa § 13 OZ v prípade, keď žalovaný neoprávnene (protiprávne) zasiahol do ich osobnostných práv zavinením dopravnej nehody, pri ktorej zahynul ich blízky príbuzný, nie je zásadne nutné, aby konanie samej dotknutej osoby (nebohého syna a brata žalobcov) muselo byť po právnej stránke bezzávadné. V súlade s citovaným ustanovením § 13 ods. 1 OZ na to, aby oprávnená osoba mala právo domáhať sa ochrany osobnosti, sa vyžaduje a zároveň stačí, aby išlo o neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti. V prípade existencie takéhoto neoprávneného zásahu ide potom o objektívnu zodpovednosť, bez ohľadu na zavinenie. Správanie samej dotknutej osoby pri neoprávnenom zásahu sa stáva právne významným až pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 OZ), ktorú výšku určuje súd podľa závažnosti ujmy a podľa okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo (§ 13 ods. 3 OZ). Týmito okolnosťami sú nielen okolnosti na strane samotného škodcu, ale súčasne sú to aj okolnosti na strane dotknutej osoby, na ktoré okolnosti správne súdy nižších súdom prihliadali.

Určenie výšky náhrady, spoluzavinenie

NS SR 4Cdo/139/2011

Vychádzajúc z § 13 ods. 3 OZ určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje zákon žiadne medze. Pre určenie tejto výšky náhrady nemajetkovej ujmy však § 13 ods. 3

OZ zakotvuje taxatívne dve kritéria: závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy (čím závažnejšia je čo do svojej intenzity i svojho trvania, tým vyššia by mala byť aj čiastka peňažného zadosťučinenia) a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo (pričom vždy musia byť zisťované okolnosti nielen na strane pôvodcu zásahu, ale aj na strane postihnutej osoby, konkrétne, napríklad, aký je podiel samotnej postihnutej osoby na priebehu činnosti pôvodcu vyúsťujúcej do neoprávneného zásahu). Druhé kritérium (okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo), je stanovené zámerne veľmi všeobecne tým, že by malo byť uplatnené vo vzťahu ako k postihnutej fyzickej osobe, tak k osobe, ktorá neoprávnený zásah spôsobila (napr. či išlo na strane pôvodcu neoprávneného zásahu len o určitú ľahkú neobanlivosť alebo naopak o úmysel). Tým je sledovaný cieľ, aby pri určení konkrétnej výšky peňažného zadosťučinenia bolo možné v rámci voľnej úvahy súdu, ktorá práve na tomto mieste dostáva veľký priestor, a v súlade s princípom spravodlivosti pružne prihliadnuť na najrôznejšie momenty, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Súd musí pritom však vychádzať vždy z čo najúplnejšieho skutkového stavu a opierať sa o preskúmateľné konkrétne hľadiská. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať (inak by postupoval v rozpore s ustanovením § 153 ods. 2 O.s.p.), je ohraničená výškou navrhovateľom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejماً zo žalobného návrhu (§ 79 ods. 1 O.s.p.).

Aj keď nepopierateľne pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorú výšku určuje súd podľa závažnosti ujmy a podľa okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, je správanie samej dotknutej osoby (v preskúmanom prípade nebohej dcéry navrhovateľov 1/, 2/) pri neoprávnenom zásahu právne významné (pozri tiež napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 1 Cdo 77/2009), v danom prípade skutočnosť, že M. I. mala v čase dopravnej nehody 0,59 ‰ alkoholu v krvi, na čo neodôvodnene ako na jeden z možných vplyvov vzniku dopravnej nehody poukázal prvostupňový súd a čo v konečnom dôsledku ovplyvnilo aj ním prisúdenú výšku nemajetkovej ujmy, pre posúdenie veci právny význam nemá. Túto skutočnosť správne už odvolací súd nepovažoval za podstatnú, majúcu vplyv na zníženie výšky požadovanej nemajetkovej ujmy, keďže podľa záverov znalca v znaleckom posudku vypracovanom v trestnom konaní, jedinou príčinou vzniku dopravnej nehody bola nesprávna technika jazdy odporcu, konkrétne jeho oneskorená reakcia na chodkyňu prechádzajúcu po priechode pre chodcov, ktorá svojim vstupom do vozovky na priechod pre chodcov odporcu neohrozila a tento mal aj možnosť pri včasnej reakcii zastaviť do miesta zrážky. Rovnako tak sú správne závery odvolacieho súdu vzťahujúce sa na nemožnosť dopadu osobných a majetkových pomerov odporcu na priznanú výšku nemajetkovej ujmy, na ktorú, ako už bolo uvedené, majú vplyv (popri závažnosti vzniknutej ujmy) okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Obsah, okruh oprávnených osôb, premlčanie

NS SR 5Cdo/265/2009

Ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni naplno naplňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru osobnosti, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) ujma. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utrpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločensťa (vzťahu) s blízkou osobou. Osobnosť, ktorá je chránená prostredníctvom všeobecného osobnostného práva, v prípade, ak došlo k zásahu do tohto práva, má možnosť využiť právne prostriedky ochrany osobnosti, ktoré sú exemplifikatívne uvedené v ustanovení § 13 Občianskeho zákonníka. Prichádzajú do úvahy, pokiaľ hrozí alebo je spôsobená ujma v osobnostnej nemajetkovej sfére a majú rôznu povahu. Ktoré z týchto právnych prostriedkov príslušná fyzická osoba na ochranu svojej osobnosti uplatní, bude závislé v prvom rade na jej vôli ovplyvnenej predovšetkým intenzitou a povahou protiprávneho zásahu. Zásah do emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti. Realizácia tejto ochrany je vo výlučnom záujme osôb, ktoré sú v takom úzkom vzťahu k postihnutej fyzickej osobe, že ochrana integrity jeho osobnosti aj po jeho smrti (tzv. postmortálna

ochrana) je ich osobným záujmom; ide o najbližších príbuzných, a to manžela a deti, a ak ich niet, o rodičov.

Jednotné právo na ochranu osobnosti fyzickej osoby je zabezpečované radom čiastkových prostriedkov, na ktoré sa možno pozerat' relativne úplne samostatne. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 OZ predstavuje jedno z parciálnych a relativne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia ako rýdzo osobné právo, na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv nestačí. Napriek tomu, že ide o satisfakciu v oblasti nemateriálnych osobnostných práv, jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom spôsobuje, že ide o osobné právo majetkovej povahy. Podľa názoru dovolacieho súdu je to obsah nároku a nie predmet jeho ochrany, čo robí pre povahu nároku rozhodujúce, či sa uplatní všeobecný právny inštitút premlčania. Ak obsahom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky. Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 OZ je viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv. Správne konštatoval odvolací súd, keď uviedol, že uvedený zásah bol jedným konaním žalovaného, aj keď účinky budú pretrvávajúť po dlhú dobu. Námietku žalobkyne, že zásah do osobnostných práv žalobkyne stále trvá, neskončil a skončiť ani nemôže, pretože žalobkyňa syna nikto nevráti, a preto nemožno uvažovať o začatí plynutia premlčacej doby, je neopodstatnená. *(k tomu NS ČR 30Cdo/1522/2007, Rc/4/2008 - Vrchný súd v Olomouci 1Co/63/2003).*

Súdny poplatok (v konaní je pozostalými žalovaná len poisťovňa)

NS SR 3Cdo/189/2017

S posúdením, či je v tom – ktorom konaní podaná žaloba subjektom, ktorý je podľa § 4 ods. 2 písm. i) zákona č. 71/1992 Zb. oslobodený od súdneho poplatku, je spojené predbežné vyriešenie otázky, či škoda alebo nemajetková ujma, náhrady ktorej sa navrhovateľ (žalobca) domáha, bola spôsobená trestným činom. V danom prípade odvolací súd vychádzal zo zistenia, že trestné stíhanie bolo zastavené (teda bez vyriešenia otázky, či bol spáchaný trestný čin a kto ho spáchal). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nadväzujúceho na vyššie uvedený výklad bol občianskoprávny súd oprávnený zaoberať sa touto otázkou pre účely ním vedeného konania a (bez meritórneho rozhodnutia o nej) si vytvoriť vlastný prejudiciálny záver významný z hľadiska oslobodenia žalobcov od súdneho poplatku. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že nesprávny procesný postup súdov viedol k zastaveniu konania (§ 10 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb.) v takej procesnej situácii, v ktorej predpoklady pre zastavenie konania v čase rozhodovania prvoinštančného a odvolacieho súdu neboli dané. Tento nesprávny procesný postup súdov znemožnil žalobcom, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).

Zohľadnenie hrubej protiprávnosti konania škodcu, konkurencia náhrady nemajetkovej ujmy a náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia

OS NM 7C/151/2008

V súlade s § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka má súd za to, že v dôsledku tragickej smrti manželky a matky navrhovateľov pri dopravnej nehode, ktorú spôsobil odporca 1/, ide o nesmierne závažnú ujmu. Súd má za to, že s poukazom na vyššie uvedené skutočnosti, vzhľadom na veľmi intenzívny zásah do súkromia a spôsobenú citovú ujmu je požadovaný nárok dôvodný. Pre určenie výšky primeraného zadosťučinenia v peniazoch sú stanovené dve kritériá, z ktorých musí súd vychádzať a to závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo a teda samotná závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy nie je jediným a výlučným faktorom pre určenie konečnej výšky zadosťučinenia v peniazoch. Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, pričom súd musí prihliadať aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo a to jednak vo vzťahu k postihnutej osobe a jednak vo vzťahu k subjektu, ktorý neoprávnený zásah spôsobil. Aby tak bola zabezpečená požiadavka účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ako aj požiadavka nezneužívania tohto právneho prostriedku. Súd pri určení výšky peňažnej

náhrady prihládol na nenapraviteľný následok vzniknutý v dôsledku smrti matky a manželky a dôsledky, ktoré u navrhovateľov vyvolali ako aj skutočnosť, za akých okolností došlo k dopravnej nehode – odporca 1/ bol pod vplyvom alkoholu najmenej 1,5 l g/kg etanolu v krvi, viedol motorové vozidlo v obci nedovolenou rýchlosťou. Súd však znížil požadovanú výšku nemajetkovej ujmy tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, keď túto považoval za primeranú. Ako už vyššie súd citoval ustanovenia Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, hlava I., článok 2. Dohovoru, právo na život je postavené nad všetky ostatné práva a slobody - strata ľudského života je nenapraviteľná, neodstrániteľná a nenahraditeľná a preto toto právo je postavené na všetky ostatné práva /od práva na život sa odvíjajú všetky ostatné práva a s tým súvisiace výšky peňažného plnenia.

Úprava náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia je zakotvená v zákone č. 437/2004Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov. Bolesť je definovaná ako ujma spôsobená poškodením na zdraví, jeho liečením alebo odstraňovaním jeho následkov. Sťaženie spoločenského uplatnenia je definované ako stav v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh. Poškodením na zdraví rozumieme poškodenie zdravia spôsobené úrazom, chorobou z povolania alebo iným poškodením na zdraví. Je teda zřejmé, že uplatnenie inštitútu bolestného a sťaženie spoločenského uplatnenia je viazané výlučne na poškodeného, pričom tento nárok smrťou zaniká. Poškodená - matka navrhovateľov 2/ a 3/ a manželka navrhovateľa 1/ zomrela a smrťou tento nárok zaniká. Nie je dôvodný nárok navrhovateľky 3/ v časti bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, nakoľko tento je viazaný výlučne na osobu poškodeného, ktorá v danom prípade zomrela.

Nemocnica ako zodpovedný subjekt, prevenčný účel náhrady, komplexná komparačná metóda

KS TT 10Co/909/2015

Základnými kritériami určenia výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti, sú závažnosť vzniknutej ujmy, ako i okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo (ktoré môžu byť významné tak u osoby postihnutej ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila). V dôsledku neoprávneného zásahu žalovanej došlo v danom prípade k násilnému prerhnutiu rodinných a citových väzieb, vyplývajúcich predovšetkým z intenzity vzťahu so zomrelou. Táto intenzita bola daná už tým, že išlo o mladý manželský pár, budujúci si rodinu, s dieťaťom v útlom veku a pripravujúci sa na príchod ďalšieho dieťaťa. Okrem psychickej bolesti, ktorá v prípade straty veľmi blízkeho človeka je často vnímaná ako neznesiteľná, fyzická, obmedzujúca aktivity pozostalého, často vyžadujúca odbornú pomoc (v dôsledku duševného ochorenia), sú žalobcovia zasiahnutí stratou osoby, ktorej nezastupiteľným poslaním je práve upevňovanie a pozitívne rozvíjanie citových vzťahov, partnerskej spolupatričnosti a odovzdávanie materinskej lásky, i výchovného poslania, na ktorých je človek existenčne závislý a ich absencia sa negatívne prejaví nielen vo sfére osobnostného prežívania, ale významným spôsobom ovplyvní celý budúci život človeka. Strata takéhoto člena rodiny predstavuje nenávratnú deštrukciu medziľudských väzieb, vytvárajúcich základ rodinného života. Následkom toho je zmena plne fungujúcej mladej rodiny s deťmi na neúplnú rodinu, navždy strádamúcu v jednotlivých oblastiach rodinného života, ovplyvňujúcu tiež sebarealizáciu pozostalých členov rodiny. Okrem straty možnosti viesť rodinný a súkromný život, vrátane výchovy detí ich matkou, ako aj stratou manželky, ktorú utrpel žalobca 1/, náhle dochádza na jeho strane k obrovskej záťaži, presunom rodičovských úloh starostlivosti o deti a domácnosť, výlučne na jeho osobu (to všetko v situácii veľkej emočnej bolesti v dôsledku straty partnerky, spolurodiča, s prirodzeným sociálnym a ekonomickým dopadom). Vo vzťahu k maloletej žalobkyni 2/ možno zhodne so súdom prvého stupňa konštatovať mimoriadnosť závažnosti vzniknutej ujmy, v dôsledku straty matky u dievčaťa vo veku 4 rokov, ktoré závažné dôsledky spôsobenej ujmy je nútená niesť už od takéhoto útleho veku (preukázané v relevantnej dobe aj psychologickou správou). U maloletého žalobcu 3/ je strata matky absolútna a nespochybniteľná, brániaca mu poznať svoju vlastnú matku, rozvíjať s ňou blízky vzťah a viesť rodinný život. Nemožno prehliadať ani charakter hodnôt, do ktorých bolo zasiahnuté a ich ochranu garantovanú Ústavou Slovenskej republiky...

Keďže človek nie je vec a potencionálna možnosť nájdania si nového partnera v budúcnosti, ako i náhradné formy osobnej starostlivosti detí, žiadnym spôsobom nezmiernujú mimoriadnu závažnosť vzniknutej ujmy a už vôbec nepredstavujú kompenzáciu absolútnej straty manželky a matky, argumenty

žalovanej spochybňujúce a relativizujúce uvedeným spôsobom túto stratu, bolo potrebné považovať za právne irelevantné a značne nehumánne.

Súd prvého stupňa správne prihliadal aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. V danom prípade sa jednalo o pôvodcu zásahu, ktorým je poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, konkrétne nemocnica, teda miesto, kam pacienti prichádzajú s dôverou, že im bude poskytnutá adekvátna lekárska starostlivosť, že zamestnanci – lekári sú dostatočne kvalifikovaní a ich prístup k pacientom je nielen profesionálny, ale i hlboko ľudský a v súlade s lekárskou etikou. ... Práve preto hrubá neobstarlivosť zamestnanca žalovanej (poskytovateľa zdravotnej starostlivosti), vedúca k smrti pacienta, predstavuje mimoriadne nebezpečenstvo. Poukaz žalovanej na neúmyselnú formu zavinenia nemohol tak v kontexte vyššie uvedeného obstať.

Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, keďže zákon nestanovuje ani rámcové čiastky pre odškodnenie nemajetkovej ujmy. Preto súd musí prihliadnuť okrem závažnosti vzniknutej ujmy a okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo, tak ako je vyššie uvedené, k naplneniu požiadavky účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ale i k požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Vodiacimi parametrami proporcionálne spravodlivého zadosťučinenia je atribút primeranosti, ktorý je rozhodujúcim kritériom priznávania odškodnenia, aby bol dosiahnutý účel kompenzácie, inak napriek poskytnutému odškodneniu by sa poškodení mohli naďalej kvalifikovať ako obeť porušenia Dohovoru o ľudských právach. Na druhej strane pri zachovaní proporcionality, výška relatívnej (peňažnej) satisfakcie nesmie byť prostriedkom bezdôvodného obohatenia a pôsobiť na škodcu likvidačne. Rozhodujúcim je preto zvažovanie individuálnych okolností prípadu (vyššie uvedených v danom prípade).

Výška náhrady nemajetkovej ujmy musí tiež odrážať všeobecne zdieľané predstavy o spravodlivosti. Judikatúra súdov v oblasti ochrany osobnosti sa zhoduje na primárnom význame vyrovnávacieho charakteru náhrady nemajetkovej ujmy, resp. zmiernení nepriaznivého následku neoprávneného zásahu (keďže nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom slova zmysle ani nedá odškodniť a rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nemožno exaktne kvantifikovať a vyčíslieť). V nálezoch Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. 1568/09 bol konštatovaný zásah do práva na ochranu osobnosti civilným deliktom a primerané zadosťučinenie za jednu z civilnoprávných sankcií, ktorá má odrádzať rušiteľa chránených osobnostných statkov a jeho možných nasledovníkov protiprávneho konania a byť tak nástrojom prevencie (prisúdená výška náhrady síce nesmie byť pre zodpovedný subjekt likvidačná, avšak musí pôsobiť na zodpovedný subjekt tak, aby sa snažil obdobným zásahom do práva na súkromný život, spôsobený hrubou neobstarlivosťou svojich zamestnancov, predchádzať a to obzvlášť v situácii, že sa jedná o zdravotnícke zariadenie - nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015)...

V súdnom konaní vedenom Okresným súdom Nitra rozsudkom z 10. októbra 2012 č.k. 10C/88/2009-402, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9Co/330/2012 z 2. októbra 2013 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy za porušenie práva na súkromie vo výške po 90.000 eur každému z rodičov a súrodencom po 10.000 eur (prípád bdelej kómy tzv. perzistentný vegetatívny stav v spojení s hypoxicko-anoxickým poškodením mozgu s apalickým syndrómom ťažkého stupňa u poškodeného, v dôsledku toho, že počas operačného zákroku a následnej pooperačnej starostlivosti došlo zo strany zamestnancov, najmä lekárov anesteziológov, k hrubému porušeniu povinností). Rozsudkom Okresného súdu v Senici sp. zn. 3C/174/2009 zo 16. novembra 2011 bol zodpovedný subjekt zaviazaný zaplatiť spolu 400.000 eur (vo výške 100 000 eur jednotlivým žalobcom – manželovi, deťom a rodičovi) ako náhradu nemajetkovej ujmy za smrť pacientky po pôrode (poskytovateľ zdravotnej starostlivosti prostredníctvom svojich zdravotníckych pracovníkov nezabezpečil poškodenú pacientku poskytnutie zdravotnej starostlivosti lege artis, v priamom dôsledku čoho došlo pri pôrode k závažnému poškodeniu zdravia pacientky vedúcemu až k jej smrti, čím došlo k značnému zásahu do základných osobnostných práv žalobcov – manžela, detí, rodiča, predovšetkým do ich práva na súkromie a rodinný život, pričom z výsledkov šetrenia a správy Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou vyplývalo, že zdravotná starostlivosť pacientke pri pôrode a pooperačná starostlivosť lekármi nebola lege artis a bola príčinou úmrtia pacientky). Rozsudkom Okresného súdu Trnava č.k. 13C/126/2010-267 z 1. októbra 2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Trnave č.k. 24Co/368/2015-311 z 1. júla 2015 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 40 000 eur za smrť manželky žalobcu, v dôsledku protiprávneho úkonu zodpovedného

subjektu (fyzickej osoby), spočívajúceho v porušení pravidiel cestnej premávky. Rozsudkom Okresného súdu Liptovský Mikuláš č.k. 7C/256/2011-184 z 29. januára 2013 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline č.k. 8C/264/2013-223 z 28. októbra 2013 bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy za smrť otca maloletého dieťaťa vo výške 23.000 eur, manželke zomrelého vo výške 20.000 eur a rodičom zomrelého každému vo výške 10.000 eur (pôvodcom zásahu bola fyzická osoba z dôvodu porušenia pravidiel cestnej premávky). Nálezom Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I.ÚS 2844/14 z 22. decembra 2015 bol zrušený rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 18. mája 2014 č.k. 30Cdo 2535/2013-529, ako i rozsudok Vrchného súdu v Olomouci zo 14. decembra 2012 č.k. 1Co/157/2012-412, predmetom ktorých bol neoprávnený zásah do práva na súkromie sťažovateľiek smrťou syna a brata, spôsobenou v súvislosti s postupom lekárov nemocnice non lege artis, priznané čiastky náhrady nemajetkovej ujmy boli vo výške 1.700.000 Kč a 1.000.000 Kč (s konštatovaním o. i., že pre sťažovateľky je ťažko pochopiteľné, že v niektorých prípadoch, z ich hľadiska menej závažných, dosahujú čiastky peňažnej satisfakcie porovnateľnú úroveň s náhradami za nemajetkovú ujmu spôsobenú úmrtím blízkeho, pričom takúto nemajetkovú ujmu pociťujú pozostalí veľmi úkorne a o to viac naliehavou sa javí potreba, aby výška náhrady bola z pohľadu sťažovateľiek spravodlivo stanovená). Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo/185/2011 zo 14. marca 2012 bolo odmietnuté dovolanie voči rozhodnutiu, týkajúceho sa priznania náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 120 000 eur (z dôvodu nezákonného trestného stíhania a uloženia trestu odňatia slobody).

OS MT 11C/40/2013 z. KS ZA 7Co/578/2014 znižil z 90.000 na 45.000 NS SR 6Cdo/60/2016	manžel a otec	90.000	45.000	1/ prevádzateľ (zamest. nepo. ods. vodiča) 2/ poisťovňa	náraz nákladného vozidla do pred ním idúceho osobného vozidla, smrť 39 r. manželky, 14 r. syna a 19 r. dcéry
---	------------------	--------	--------	--	--

Spravodlivosť ako referenčný rámec

OS MT 11C/40/2013

Súd pri určení peňažnej náhrady vo výške 90.000 € prihliadol na nenapraviteľný smrteľný následok vzniknutý v dôsledku protiprávneho konania ako aj na dôsledky, ktoré smrť manželky a dvoch detí u navrhovateľa vyvolali. V tejto súvislosti treba poznamenať, že účelom finančného zadosťučinenia nie je kompenzovať navrhovateľovi stratu manželky a dvoch detí. Účelom finančného zadosťučinenia je do istej miery kompenzovať emocionálne útrapy vyvolané smrťou manželky a dvoch detí. Preto súd považoval sumu 90.000 € za tri ľudské životy, za primeranú. Súd rozhodol v úmysle hľadať a nájsť spravodlivosť pre tých, ktorým ostali už len spomienky na manželku a deti. Treba tiež pripomenúť, že rozhodnutie o výške náhrady nemajetkovej ujmy nie je ani len pokusom finančne ohodnotiť ľudský život a preto rozhodol tak, že navrhovateľom uplatnenú náhradu nemajetkovej ujmy v celom rozsahu priznal po zohľadnení všetkých zistených a preukázaných skutočností, okolností za ktorých došlo k zásahu do práv navrhovateľa.

ESLP ako referenčný rámec

KS ZA 7Co/578/2014

Krajský súd sa vzhľadom na vznesené odvolacie námietky zaoberal aj preskúmaním správnosti výšky priznaného plnenia. Hoci aktuálna súdna prax i právna teória považujú za náležité občianskoprávne sankcie za zásah do osobnosti fyzickej osoby (spočívajúci napr. aj v usmrtení blízkej osoby pri dopravnej nehode), priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, zatiaľ neboli dostatočne jasne ustálené ani (aspoň) základné medze, v rámci ktorých by sa mala pohybovať výška tejto peňažnej náhrady. Odvolací súd za základ svojich úvah vzal verdikt Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej „ESLP“) v prípade Kontrová proti Slovenskej republike. V predmetnom rozhodnutí ESLP priznal sťažovateľke nemajetkovú ujmu v sume 25.000 Eur, pričom neoprávneným zásahom (nekonaním štátnych orgánov, ktoré v konečnom dôsledku viedlo k nezabráneniu trestnému činu) do osobnostných práv pani P. bolo zasiahnuté usmrtením jej oboch maloletých detí (vo veku 5 a 1 rok).

Krajský súd zvolil dotknuté rozhodnutie za východisko aj z toho titulu, že v kategóriách nemajetkovej ujmy v rodinných, emocionálnych vzťahoch je prakticky nedosiahnuteľné bližšie vymedzenie všeobecnejších kritérií. Takmer každá (aj maximálne) racionálna a logická úvaha totiž môže byť interpretovaná rozlične, možno až protichodne, resp. opačne. Napríklad nedá sa nič namietat' proti konštatovaniu, že hodnota usporiadaného rodinného života, resp. hodnota žiaľu, smútku a bolesti pri narušení rodinných vzťahov úmrtím/usmrtením blízkej osoby je nevyčísliteľná v peniazoch. Uvedené konštatovanie však automaticky neznamená, že súvisiaca výška náhrady za nemajetkovú ujmu je prakticky z hľadiska hornej hranice neobmedzená. Rovnako možno z daného konštatovania dedukovať, že nevyčísliteľnosť vedie k záveru o „nulovom“ základnom východisku.

Ako už bolo uvedené vyššie, náhrada nemajetkovej ujmy priznaná ESLP v prípade Kontrová za zásah do práva na súkromie, zahŕňajúce právo na rodinný život, činila 25.000,- Eur. Išlo pritom o zásah spočívajúci v absolútnom rozvrátení a deštrukcii rodinného života menovanej, nakoľko došlo k súčasnému usmrteniu oboch (jediných) jej detí; deti boli zastrelené ich otcom, manželom pani P., ktorý následne spáchal samovraždu. Použitím hraničného zjednodušenia možno konštatovať, že vo vzťahu k jednému dieťaťu by sa jednalo o čiastku 12.500 Eur. Krajský súd v pomerovaní s okolnosťami súdnej veci zohľadnil, že pri dopravnej nehode došlo okrem usmrtenia oboch detí navrhovateľa aj k usmrteniu jeho manželky, teda došlo k úplnému znemožneniu naďalej naplňať vzťah ako rodiča a dieťaťa, tak aj vzťah manžela. Vzhľadom na predložené listinné dôkazy týkajúce sa študijných výsledkov maloletých detí, ako aj spoločných rodinných fotografií možno ustáliť, že vzťahy v rodine navrhovateľa boli intenzívne. Zo strany odporcov nebolo preukázaná a ani spochybňovaná pravdivosť tvrdení navrhovateľa týkajúca sa týchto rodinných vzťahov. Po zvážení všetkých súvislostí krajský súd za primeranú satisfakciu (pri nezmenenom skutkovom stave veci „len“ na základe odlišnej voľnej úvahy) považoval výšku nemajetkovej ujmy 45.000 Eur a vo zvyšnej časti návrh navrhovateľa zamietol.

Na záver v časti odôvodnenia týkajúcej sa výšky náhrady nemajetkovej ujmy odvolací súd dáva do pozornosti rozhodnutie ESLP vo veci Kontrová c/a Slovenská republika aj v súvislosti s odôvodnením priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy. ESLP v danej otázke v bode 72 svojho rozhodnutia konštatoval len: „Súd sa domnieva, že sťažovateľka určite utrpela nemajetkovú ujmu. Uskutočniac odhad na spravodlivom základe, priznáva jej z tohto titulu 25.000 Eur“. Hoci je zrejmé, že funkcia i pozícia ESLP je výrazne odlišná od statusu vnútroštátnych všeobecných súdov, aj z citovanej formulácie je zrejmé, že voľnú úvahu ohľadne výšky nemajetkovej ujmy v prípade zásahu do práva na rodinný život je len veľmi ťažko zdôvodňovať konkrétnymi východiskami a závermi, než „odhadom na spravodlivom základe“. Krajský súd tak nepovažoval za opodstatnenú námietku odporcu v rade 1/, že okresný súd rozhodnutie o výške priznanej nemajetkovej ujmy riadne neodôvodnil.

Komplexná individualizácia bez jasného referenčného rámca

NS SR 3Cdo/18/2016

V danom prípade odvolací súd zníženie výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú žalobkyniam 1/ až 3/ priznal súd prvého stupňa, odôvodnil tým, že výška náhrad priznaných súdom prvého stupňa (po 350 000 €) je privysoká, nezodpovedajúca okolnostiam prípadu, a preto ju treba priznať vo výške po 23 000 eur, ktorú v inej skutkovo a právne podobnej veci (sp. zn. 3 Cdo 228/2012) považoval za primeranú najvyšší súd. Takýto prístup odvolacieho súdu, nech by bol akokoľvek motivovaný pozitívnou snahou o dosiahnutie rovnakého posúdenia veci v rovnakých prípadoch, nemôže bez ďalšieho v potrebnej miere vystihnúť to, ako široko, mnohovrstevne a rozmanito je vnútorne rozčlenená (štruktúrovaná) osobnosť každej fyzickej osoby, aké individuálne a neopakovateľné vzťahy vznikajú medzi ňou a jej rodinnými príslušníkmi a aké dôsledky spôsobuje násilné pretrhnutie väzieb vo vnútri rodiny, ku ktorému dochádza stratou člena rodiny. Je nespochybniteľné, že negatívny zásah do tejto osobnostnej sféry pôsobí zraňujúco individuálne a rozmanito u každej fyzickej osoby inak, lebo každý človek, sama jeho podstata, jeho emócie, vzťahy k iným, sú veľmi individuálne. Ľudia nevnímajú vždy rovnako okolnosti vonkajšieho sveta a aj ich vzťahy s inými vykazujú znaky osobitosti, neopakovateľnosti a jedinečnosti. Vzhľadom na to aj dôsledky zásahov do týchto osobnostných sfér života každého človeka sú vysoko individuálne. Na vyjadrenie rozsahu a intenzity ujmy, ktorú vyvolali zásahy do týchto oblastí súkromného a rodinného života je nepostačujúce (paušálne) prirovnanie s inými, i keď obdobnými prípadmi. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým zmenil prvostupňové rozhodnutie

(priznávajúce žalobkyniam po 350 000 eur) tak, že im patrí po 23 000 eur, je v rozsahu od 23 000 eur do 350 000 eur nesprávne, lebo jednak nemá dostatočný podklad v relevantných skutkových zisteniach (individualizujúcich osobitosti ujmy spôsobenej v konkrétne prejednávanej veci), jednak spočíva na predčasnom (a teda aj nesprávnom právnom posúdení veci – vid' § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

OS TT 21C/15/2011 p. KS TT 9Co/130/2017	matka (dcéra)	66.388	8.000	1/ vodič	spoločná smrť 54 r. matky (svokry, starej matky) a 5 r. dcéry (sestry), zohľadnené 50 % zavinenie chodkyne sprevádzajúcej dieťa,
	otec (zať)	66.388	4.000	2/ poisťovňa	
	5 r. brat (vnuk)	66.388	7.000		

Smrť viacerých príbuzných, spoluzavinenie mŕtveho príbuzného OS TT 21C/15/2011

34. Po nehode sa najsilnejšie prejavovali jej dôsledky na žalobkyni 1/, nakoľko naraz stratila dcéru vo veku 5 rokov a zároveň matku vo veku 54 rokov. Dcéra sa jej narodila až po absolvovaní liečenia a od narodenia vyžadovala väčšiu starostlivosť ako jej dvojča - žalobca 3/, vzhľadom na jej zdravotný stav. Zároveň bolo preukázané, že navrhovateľka mala so svojou matkou veľmi dobrý vzťah. Mala len matku, otec zomrel v detstve a má i naďalej dve sestry. Zdravotný stav žalobkyne bol po nehode natoľko zhoršený, že bola v trvalej starostlivosti lekára, brala dlhodobo denne lieky, i keď sa jej neskôr opätovne narodili dvojčatá dňa XX.X.XXXX, teda necelých 14 mesiacov po nehode. Vzhľadom na svoj psychický a fyzický stav nebola schopná celodennej starostlivosti o novorodencov a žalobcu 3/ bez pomoci iných osôb. Od 4/2010 do 5/2012 jej so starostlivosťou o deti vypomáhala pracovníčka opatrovateľskej služby. Žalobkyňa 1/ podala po nehode návrh na rozvod, ktorý stiahla

35. V časti nárokov uplatnených žalobcom 2/ súd zohľadnil, že smrťou dcéry došlo aj u neho k rovnakej ujme ako u žalobkyne 1/. Po nehode sa výrazne zhoršil ich rodinný život, žalobkyňa 1/ podala návrh na rozvod, ktorý vzala späť. Následne sa im 14 mesiacov po nehode narodili ďalšie dve deti, ktoré pred nehodou vzhľadom na svoj vek už neplánoval (v tom čase mal 54 rokov). Žalobca 2/ musel byť oporou po nehode manželke i synovi a nemohol sa poddať žiaľu. Musel prevziať celú starostlivosť o rodinu, ktorú zabezpečuje dodnes, nakoľko žalobkyňa 2/ toho nie je schopná. S nebohú starou matkou (v čase nehody od neho staršou o jeden rok) sa podľa vlastného vyjadrenia stretával len raz za 4 až 5 týždňov na pár dní, keď ju navštívili v D. alebo prišla na návštevu. Sám psychologickú pomoc po nehode nevyhľadal.

36. Žalobca 3/ mal v čase dopravnej nehody 5 rokov a teda s dôsledkami nehody bol schopný sa vyrovnáť relatívne najlepšie z celej rodiny. I keď jeho duševný stav vyžadoval rovnako ako u navrhovateľky odbornú pomoc, ale len 6 mesiacov. So stratou sestry dvojčat'a sa pomaly vyrovnával a to aj za pomoci nových súrodencov, ktorých si prial a aj podľa svedkýň má s nimi dobrý vzťah. V čase nehody prišiel o jediného súrodencu a zároveň o jedinou starú matku.

37. Vychádzajúc zo všetkých zistených, navzájom sa ovplyvňujúcich faktorov a princípu spravodlivého usporiadania vzťahov účastníkov, ako primeranú náhradu nemajetkovej ujmy žalobcom 1/, 2/, 3/ z titulu úmrtia maloletej R., súd priznal každému sumu 4.000,00 €. Pri určovaní výšky nemajetkovej ujmy súd prihliadol nielen na vzťahy žalobcov, ktorí pri nehode prišli o dcéru a súrodencu - dvojča, čím bolo do ich rodinného života nenapraviteľne zasiahnuté, ale i na skutočnosť, že na vzniku nehody sa podieľala aj stará matka, ktorej zverili maloletú R. do starostlivosti. Stará matka nesprávne vyhodnotila situáciu na ceste a spoluzavinila nehodu, pri ktorej obe zomreli.

38. Žalobkyni 1/ súd priznal, ako primeranú náhradu nemajetkovej ujmy z titulu úmrtia matky sumu 8.000,00 €, ktorú znížil o 50% z dôvodu jej spoluzavinenia na konečnú sumu 4.000,00 €. Pri určení výšky nemajetkovej ujmy súd vychádzal z toho, že ich vzťah bol veľmi intenzívny, boli denne v kontakte, išlo o jediného rodiča, ktorého žalobkyňa mala už od detstva a teda zásah do jej osobnostných práv bol najväčší, nakoľko jednou nehodou prišla o dve blízke osoby, ku ktorým mala zo žalobcov najbližší vzťah. Zo žalobcov sa s následkami dopravnej nehody vyrovnávala najťažšie, musela užívať lieky, nebola schopná zvládať starostlivosť o rodinu, dokonca zvažovala aj rozvod.

39. Žalobcovi 2/ súd z titulu úmrtia svokry nepriznal náhradu nemajetkovej ujmy, nakoľko vo vzťahu k nemu nejde o blízku osobu a ani v konaní nebol preukázaný tak blízky vzťah medzi nimi, aby odôvodňoval priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Súd dospel k záveru, že ako satisfakčný prostriedok v tomto prípade postačí rozsudok vydaný v trestnom konaní, kde sa konštatovalo porušenie práv.

40. Žalobcovi 3/ z titulu úmrtia starej matky súd priznal primeranú náhradu nemajetkovej ujmy vo výške po 6.000,00 €, po znížení o 50% z dôvodu jej spoluzavinenia, t.j. vo výške 3.000,00 €, nakoľko v čase nehody mal len 5 rokov a nebola v konaní preukázaná ujma z titulu úmrtia starej matky v takom rozsahu ako u žalobkyne 1/. So starou matkou nebol v tak častom kontakte ako jeho sestra neb. R., ktorá za starou matkou chodila častejšie. Jej úmrtie nezanechalo následky fatálneho charakteru, spočívajúce napr. v závažnom a neodstrániteľnom zhoršení jeho zdravotného stavu, v preukázateľne negatívnej trvalej duševnej traume a podobne. Preto súd dospel k záveru, že suma 3.000,- € je primeraná.

41. Celkovo súd priznal náhradu nemajetkovej ujmy žalobkyňi 1/ vo výške 8.000,00 €, žalobcovi 2/ vo výške 4.000,00 a žalobcovi 3/ vo výške 7.000,00 €.

42. Pre úplnosť súd v súvislosti s posúdením primeranosti uplatnenej výšky nemajetkovej ujmy poukazuje na právnu úpravu v štátoch Európskej únie. Z hľadiska historického nám najpodobnejšia právna úprava v W. /obdobne aj v R./ vyvodila nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy zovšeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu, pričom výška konkrétneho nároku je predmetom dokazovania. Tento systém platil aj v K. do roku 2013. Najvyššie odškodné bolo v W. priznané na základe rozsudku OGH z 30.10.2003, sp.zn. 2Ob 186/03, kedy išlo o nárok pozostaleho manžela, ktorý pri dopravnej nehode stratil manželku a 3 maloleté deti. Nehodu zaviniel vodič nákladného motorového vozidla, ktorý išiel v protismere. OGH priznal manželovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 65.000,00 € titulom jeho ťažkej a trvalej psychickej traumy. Románsky model práva (D., F.) je upravený s paušálnymi sumami, v prípade D. právnej úpravy je to v prípade rodiča žijúceho v spoločnej domácnosti s usmrteným dieťaťom vo výške 7.500,00 €, rodiča žijúci mimo spoločnej domácnosti 3.750,00 €.

43. Na zdôraznenie primeranosti žalobcom priznanej sumy odškodnenia súd poukazuje na právnu úpravu odškodňovania obetí poškodených násilnými trestnými činmi obsiahnutú v zákone č. 215/2006 Z.z.¹, ktorá je stanovená ako 50 násobok minimálnej mzdy. V roku 2008 výška minimálnej mzdy činila 268,87 €, t.j. maximálna výška odškodnenia pre obeť násilného trestného činu činila sumu 13.443,54 €.

OS TT 27C/196/2015	matka otec	100.000 100.000	8.000 8.000	nemocnica	nesprávne poskytnutá zdravotná starostlivosť pri pôrode s následkom smrti dieťaťa (omotania plodu pupočníkom)
---------------------------	---------------	--------------------	----------------	-----------	---

Odmietnutie komparácie súdnych rozhodnutí

41. Žalobcovia k odôvodneniu uplatnenej výšky nemajetkovej ujmy poukázali na viacero rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, pričom súd uvádza, že nie je možné porovnávať priznané nemajetkové ujmy, nakoľko je každý prípad špecifický. Napr. v konaní vedenom na Okresnom súde Nitra č.k. 10C/88/2009 nesprávne poskytnutou starostlivosťou nedošlo k úmrtiu dieťaťa, ale k nezvratnému poškodeniu jeho zdravia. Poškodený - žalobca 1/ bol v tom čase úspešným študentom gymnázia, a od operácie zostal v

¹ § 2 ods. 1 písm. b) 2 zákona č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov v znení neskorších predpisov na účely tohto zákona sa rozumie obeťou príbuzný v priamom rade, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec, manžel a osoba, ktorá žila v čase smrti v spoločnej domácnosti s osobou, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ako aj osoba závislá od osoby, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ak utrpeli v dôsledku smrti tejto osoby škodu a ak odsek 2 neustanovuje inak; ak je týchto osôb viac, považuje sa za obeť každá z nich.

§ 12 ods. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. o obetiach trestných činov v znení neskorších predpisov ak bola trestným činom spôsobená smrť, obeť násilného trestného činu má nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy. Ak je obetí násilného trestného činu viac, suma odškodnenia sa medzi nich rozdelí rovnakým dielom.

Minimálna mzda 520 eur x 50 = 26 000 eur.

bdelej kóme, t.j. doživotne odkázaný na opateru inej osoby, pričom s jeho stavom je denne konfrontovaná celá rodina, jeho zdravotný stav zmenil život všetkých členov jeho rodiny. V tomto prípade bola nesprávne poskytnutá zdravotná starostlivosť v dlhšom časovom úseku a v konaní bola objektívne preukázaná ujma žalobcov.

OS PD 11C/126/2011 p. KS TN 17Co/674/2015	manželka	20.000	20.000	nemocnica, intervenient poisťovňa	nesprávne poskytnutá zdravotná starostlivosť 53 r. manželovi a otcovi pri rýchlom priebehu zápalu pľúc, i v prípade správnej liečby mohla nastať smrť, syn žil spolu v domácnosti
	25 r. pl. syn	10.000	7.000		
	29 r. pl. dcéra	10.000	4.500		

Asi nesprávne riešenie alternatívnej kauzality. Nemožnosť zistenia miery nešťastnej náhody na strane zomrelého a zavinenie poskytovateľa zdravotnej starostlivosti.

Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že odporca ako poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorú bol povinný poskytnúť manželovi a otcovi navrhovateľov, túto zdravotnú starostlivosť neposkytol riadne, a to opomenutím svojich povinností, keď v prípade otca a manžela navrhovateľov dňa 2.8.2010 po 10.24 hod. nestanovil správnu diagnózu - obojstranný zápal pľúc, čo malo za následok to, že nebolo nariadené interné a pľúcne konzilárne vyšetrenie a nastavená liečba širokospektrálnymi antibiotikami, čo v prípade otca a manžela navrhovateľov viedlo k tomu, že jeho ochorenie postupovalo, viedlo k pľúcnemu a srdcovému zlyhávaniu a následnému úmrtiu, pričom nemožno vylúčiť, že by i správne poskytnutá lekárska starostlivosť viedla k záchrane života manžela a otca navrhovateľov.

Uvedené skutkové zistenia lákajú k zjednodušeniam spočívajúcim v tom, že takéto konanie odporcu treba považovať za príčinu smrti manžela a otca navrhovateľov. Takéto zjednodušenie však nie je správne, keďže príčinou smrti manžela a otca navrhovateľov nebolo konanie odporcu, keďže konanie odporcu nespôsobilo ochorenie, ktoré bolo príčinou smrti manžela a otca navrhovateľov. Príčina smrti manžela a otca navrhovateľov spočívala v ľudsky nepodmienenej, náhodnej, no prirodzenej skutočnosti, ktorým bolo ochorenie na obojstranný zápal pľúc, ktorý bol aj príčinou smrti manžela a otca navrhovateľov. Do priebehu tohto ochorenia bol odporca povinný zasiahnuť splnením si svojich povinností podľa § 4 ods. 3 zákona č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov tak, že by manželovi a otcovi navrhovateľov poskytol zdravotnú starostlivosť správne, teda vykonal všetky zdravotné výkony na správne určenie choroby so zabezpečením včasnej a účinnej liečby s cieľom uzdravenia alebo zlepšenia stavu pri zohľadnení súčasných poznatkov lekárskej vedy. Túto svoju povinnosť odporca nesplnil, a preto do života navrhovateľov zasiahol, no nie tak, že by jeho nesprávne konanie bolo príčinou smrti manžela a otca navrhovateľov, ale tak, že ich blízkemu príbuznému v rozpore so svojimi povinnosťami zobral nádej, na ktorú mal právo, spočívajúcu v tom, aby sa zo svojho ochorenia uzdravil. Teda odporca do súkromia navrhovateľov nezasiahol tak, že by spôsobil smrť ich príbuzného, ale tak, že im porušením svojich povinností zobral oprávnenú nádej na jeho uzdravenie. Právo na to, aby bola príbuznému poškodenej osoby riadne poskytnutá zdravotná starostlivosť, treba považovať za súčasť práva na ochranu osobnosti manželky a detí nesprávne liečenej osoby, ktorá na túto chorobu zomrela, a to konkrétne práva na ochranu ich súkromia podľa § 11 Občianskeho zákonníka, keďže ich súkromie je nevyhnutne tvorené životom a zdravím ich najbližšieho príbuzného. Odporca do tohto práva neoprávnene zasiahol, a to tým, že otcovi a manželovi navrhovateľov riadne neposkytol zdravotnú starostlivosť a tým im zobral nádej na jeho uzdravenie a ďalší život. Preto majú navrhovatelia proti odporcovi podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka ako fyzické osoby právo na to, aby im bolo dané primerané zadosťučinenie, keďže vzhľadom

na smrť manžela a otca navrhovateľov sa nemožno domáhať upustenia od neoprávnených zásahov a ani odstránenia následkov týchto zásahov. Navrhovateľom okrem prejavenia ľútosťi bez prijatia akejkoľvek zodpovednosti nebolo odporcom poskytnuté žiadne zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pričom vzhľadom na to, že nebyť neoprávneného zásahu odporcu mohol ich manžel a otec žiť, nezdá sa takéto zadosťučinenie ani postačujúce, a preto je podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka dôvod na to, aby bola navrhovateľom poskytnutá náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Otázka určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy je spojená s riešením otázok, ktoré sú vo svojej podstate otázkami, na ktoré nemožno nájsť uspokojivé odpovede, keďže ide o riešenie, aká je majetková, peňažná hodnota ľudského života a jeho kvality určovanej životom, či skôr v tomto prípade nádejou na život najbližších príbuzných. Jednoduchá, no so súčasným znením zákona a vývojom jeho výkladu je prekonaná odpoveď, podľa ktorej ľudský život a jeho kvalitu majetkom a peniazmi merať nemožno, teda ani peniazmi za takúto ujmu nemožno poškodeným osobám poskytnúť satisfakciu.

Platný právny poriadok sa v rovine zákona k výške náhrady za smrť blízkej osoby vyjadruje explicitne len v prípade úmrtia osoby v dôsledku pracovného úrazu a choroby z povolania, a to v § 94 zákone č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, keď pozostalej manželke a pozostalým nezaopatreným deťom priznáva okrem iných nárokov i nárok na jednorazové odškodnenie v závislosti od denného vymeriavacieho základu zomrelej osoby, najviac však v prípade manželky vo výške 46.485,40 eur, pričom ani odškodnenie všetkých nezaopatrených detí, ktoré pri každom z detí predstavuje polovicou odškodnenia manželky, nemôže presiahnuť pre všetky deti čiastku 46.485,40 eur. Uvedené peňažné čiastky nemožno považovať za rozhodujúce pri úvahách o výške nárokov navrhovateľov, keďže sa vzťahujú na smrť spôsobenú inou náhodnou skutočnosťou, akou je choroba, a to pracovným úrazom, resp. chorobou z povolania. Treba ich však zohľadniť, keďže oba nároky majú spoločné prvky, ktorými je smrť člena rodiny zasahujúca do súkromia života príbuzných. Zatiaľ čo v prípade nároku podľa zákona o sociálnom poistení ide o náhradu poskytovanú v rámci systému verejného poistenia za smrť príbuzného v dôsledku objektívnej zodpovednosti zamestnávateľa bez jeho zavinenia, v prípade nároku navrhovateľov ide o odškodnenie za to, že zomrelému otcovi a manželovi navrhovateľov nebolo poskytnuté riadne plnenie v rámci systému iného, systému verejného zdravotného poistenia, ktoré síce nebolo príčinou jeho smrti, ale „len“ príčinou zníženia možnosti záchranu jeho života. Vychádzajúc z uvedených porovnaní sa javí ako dôvodné použiť pri určovaní náhrady v prípade navrhovateľky 1/ hraničné kritérium najvyššej do úvahy prichádzajúcej náhrady vo výške 46.485,40 eur, pričom v prípade navrhovateľov 2/ a 3/ treba zväziť to, že v prípade smrti ich otca išlo o už dospelé plnoleté deti. Napriek tomu, že v prípade poskytovania náhrady nemajetkovej ujmy je rozhodujúcim faktorom satisfakčná funkcia tohto plnenia, v prípade úmrtia príbuzného človeka treba jednoznačne dospieť k záveru, že akákoľvek peňažná náhrada nedokáže uspokojiť poškodené osoby, ktoré porušenie povinností odporcu považujú nesprávne za jedinú a výlučnú príčinu smrti ich otca. V tejto súvislosti sa nepochybne zvyšuje i význam funkcie náhrady nemajetkovej ujmy spočívajúcej v tom, aby takáto náhrada pôsobila preventívne, teda odradila toho, kto porušením svojich povinností zasiahol do práva na súkromie poškodených osôb od prípadného, podobne nedbanlivého konania, ako tomu bolo v prípade nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti manželovi a otcovi navrhovateľov odporcom. Práve z toho dôvodu sa prípadná priznaná náhrada nemajetkovej ujmy musí pohybovať v čiastke vyššej, napr. približného ročného príjmu kvalifikovaného lekára tak, aby aj odporca pociťoval priznanú náhradu nemajetkovej ujmy ako podstatnú majetkovú ujmu a následne podobným porušeniam svojich povinností predchádzal.

S ohľadom na uvedené východiská súd považoval za dôvodné priznať navrhovateľke 1/ uplatnenú náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vo výške 20.000,- eur. Pritom súd zohľadnil to, že manželovi navrhovateľovi 1/ nebola riadne poskytnutá zdravotná starostlivosť vo veku 53 rokov, keď vzhľadom na jeho vek bolo možné očakávať ešte dlhé trvanie jeho života v usporiadanom manželstve s navrhovateľkou 1/, a to napriek tomu, že išlo síce o chorého človeka, ktorého zdravotný stav bol však stabilizovaný. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že manžel navrhovateľky 1/ viedol aktívny život, ktorý sa koncentroval do uspokojovania potrieb jeho manželstva a dvoch plnoletých detí. Porušenie právnych povinností odporcu spôsobilo to, že navrhovateľke 1/ bolo upreté to, aby jej manželovi bola poskytnutá riadna zdravotná starostlivosť, ktorá bola spôsobilá viesť k jeho úplnému uzdraveniu a ďalšiemu životu v šťastnom manželstve. Preto súd návrhu navrhovateľky 1/ v celom rozsahu podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka vyhovel.

Čo sa týka čo do výšky podľa § 449 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 2 nariadenia č. 87/1995, ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka a s § 101 zákona č. 461/2003 o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov dôvodne uplatneného nároku navrhovateľky 1/ na náhradu nákladov spojených s pohrebom, súd dospel k záveru, že základ tohto nároku nie je daný, a to z toho dôvodu, že nemožno dospieť k jednoznačnému záveru, že by nesprávny spôsob poskytnutia zdravotnej starostlivosti odporcom jej manželovi bol v priamej príčinnej súvislosti s jeho smrťou. Príčinou smrti manžela navrhovateľky bola jeho choroba, ktorej nesprávne liečenie odporcom nebolo príčinou jeho smrti, ale príčinou toho, že boli bližšie nezisteným spôsobom znížené oprávnené nádeje na jeho uzdravenie. Preto súd návrh navrhovateľky 1/ sčasti o zaplatenie 2.140,42 eur s úrokom z omeškania od podania návrhu do zaplatenia podľa § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka zamietol.

Čo sa týka návrhu navrhovateľa 2/ z vykonaného dokazovania vyplynulo, že navrhovateľ 2/ v čase, keď jeho otcovi nebola riadne poskytnutá zdravotná starostlivosť odporcom, mal 25 rokov a tvoril so svojim otcom a navrhovateľkou 1/ spoločnú domácnosť, pričom jeho otec mu aktívne pomáhal pri začiatkoch jeho podnikateľskej činnosti pri prevádzkovaní autoservisu. Je zrejmé, že navrhovateľ 2/ už bol vo veku, v ktorom ho nemožno považovať za nezaopatrené dieťa, ale vo veku, v ktorom sa na miesto života v spoločnej domácnosti s rodičmi musel orientovať na samostatný život a založenie vlastnej rodiny. Navrhovateľ 2/ však stále tvoril spoločnú domácnosť so svojimi rodičmi, pričom očakával, že sa jeho pracovný život bude naďalej spájať s jeho, stále produktívnym a relatívne zdravým otcom. S ohľadom na tieto skutočnosti a vyššie uvedené východiská súd považoval návrh navrhovateľa za dôvodný sčasti o zaplatenie 7.000,- eur a v prevyšujúcej časti jeho návrh o zaplatenie 3.000,- eur zamietol, a to podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

Čo sa týka návrhu navrhovateľky 3/ z vykonaného dokazovania vyplynulo, že navrhovateľka 3/ v čase, keď jej otcovi nebola riadne poskytnutá zdravotná starostlivosť odporcom, mala 29 rokov, pričom žila v manželstve, a preto prirodzene jej najbližším človekom nebol jej otec, ale jej manžel, hoci je zrejmé, že jej otec tvoril významnú časť jej súkromia, keďže jej aktívne pomáhal pri stavbe jej rodinného domu. S ohľadom na tieto skutočnosti a vyššie uvedené východiská súd považoval návrh navrhovateľky 3/ za dôvodný sčasti o zaplatenie 4.500,- eur a v prevyšujúcej časti jej návrh o zaplatenie 5.500,- eur zamietol, a to podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

OS PD 17C/19/2017 p. KS TN 5Co/124/2018	32 r. dcéra	15.000	15.000	1/ po. ods. vodič 2/ poisťovňa	nesprávne cúvanie do cesty s nárazom do chodkyne a následným pádom, 57 r. spolujížúcej matky
--	-------------	--------	--------	-----------------------------------	--

Súčasná argumentácia (porovnávanie súdnych rozhodnutí, hľadanie referenčného rámca)

Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaný 1/ ako vodič motorového vozidla stojaci s vozidlom v pravom jazdnom pruhu začal s motorovým vozidlom cúvať, aby mohol zaparkovať na kolmé parkovacie miesto; pri tom však nevenoval dostatočnú pozornosť stavu za vozidlom, nespozoroval matku žalobkyne, ktorá prechádzala z chodníka po jeho ľavej strane cez ľavý jazdný pruh poza jeho auto smerom k chodníku na pravej strane, pričom ju ohrozil, následkom čoho spadla na hlavu utrpela krvácanie do mozgu, pre ktoré zomrela. Z toho je zrejmé, že žalovaný 1/ porušil povinnosť vyplývajúcu z § 149 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona, podľa ktorého inému nemožno nedbanlivosťou spôsobiť smrť. Žalovaný 1/ túto povinnosť porušil a spôsobil tým smrť matky žalobkyne, pričom osobitne porušil povinnosť podľa § 4 ods. 1 písm. c) zákona o cestnej premávke, keď sa plne nevenoval vedeniu vozidla a nesledoval situáciu v cestnej premávke, povinnosť podľa § 4 ods. 2 písm. g) zákona o cestnej premávke, keď ohrozil matku žalobkyne ako chodkyňu prechádzajúcu cez cestu, po ktorej cúval a povinnosť podľa § 22 ods. 2 zákona o cestnej premávke, keď pri cúvaní ohrozil matku žalobkyne. Preto podľa § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka zodpovedá za škodu spôsobenú touto dopravnou nehodou a podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka neoprávnene zasiahol do práva žalobkyne podľa § 11 Občianskeho zákonníka na ochranu jej súkromia tvoreného jej rodinným životom s jej matkou. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalobkyňa bola priamym svedkom dopravnej nehody, keď matku sprevádzala. Následne

bola konfrontovaná s operačnou liečbou a bdelou kómou svojej matky, ktorú po nehode po dobu troch týždňov navštevovala. Hĺbka zásahu do súkromia žalobkyne vyplynula z toho, že žalobkyňa so svojou matkou žila celý život v jednej domácnosti a vzájomne boli naviazané. Žalobkyňa matke pomáhala v jej chorobe a matka žalobkyňi v starostlivosti o jej deti. Takýto následok v súkromí žalobkyne spôsobil neodstrániteľné následky a dostatočným zadostučinením pre žalobkyňu nemôže byť ani to, že žalovaný 1/ bol uznaným vinným a bol mu uložený trest v trestnom konaní. Súkromný život žalobkyne bol zasiahnutý v takom rozsahu, že následky nemožno odškodniť prostriedkami podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Preto má žalobkyňa proti žalovanému 1/ podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Čo sa týka výšky priznanej náhrady z vykonaného dokazovania vyplynulo, že vzťah žalobkyne k jej, v čase smrti 57 ročnej matke, bol hlboký a vyplýval z toho, že v tom čase 32 ročná žalobkyňa spolu s matkou od narodenia žila v spoločnej domácnosti, pričom si boli vzájomnou oporou. Zo strany žalobkyne pri pomoci matke v jej chorobe a zo strany matky pri pomoci žalobkyňi s výchovou jej maloletých detí. Hĺbka tohto vzťahu žalobkyne a jej zosnulej matky viedla u žalobkyne k ľudsky prirodzenému smútku. Smrť matky žalobkyne obral jej súkromie o osobu, s ktorou celý život žila v jednej domácnosti a ku ktorej mala po svojich maloletých deťoch najbližší rodinný vzťah. Smrť tak blízkej osoby, akým bola matka žalobkyne, a to vo veku, v ktorom bolo možné predpokladať ďalší život matky žalobkyne a pri usporiadaných a blízkyh rodinných pomeroch medzi nimi, a tomu zodpovedajúcom očakávaní ďalšieho spoločného života, vyvolal u žalobkyne ľudsky prirodzenú psychickú bolesť a životné nešťastie. Náhrada nemajetkovej ujmy spočívajúcej v úmrtí rodiča dospelého dieťaťa nie je pri rozhodovaní náhrad za nemajetkovú ujmu častá, keďže v prevažnej miere súdne rozhodnutia riešia nároky pozostalých manželov, rodičov prevažne maloletých detí a maloletých detí. Z publikovaných a následne spracovaných súdnych rozhodnutí (Šorl. R.: Náhrada nemajetkovej ujmy (bolestné za smútok) pozostalého príbuzného. Stav a východiská. Bulletin slovenskej advokácie 9/2017, s. 12 – 14) bolo zistené, že (i) Okresný súd Liptovský Mikuláš sp.zn. 7C/276/2011 v spojení s Krajským súdom v Žiline sp.zn. 5Co/315/2012 priznal pozostalej plnoletej dcére za smrť matky náhradu 10 000 eur a (ii) Okresný súd Brezno sp.zn. 2C/61/2010 v spojení s Krajským súdom v Banskej Bystrici sp.zn. 12Co/465/2014 priznal za smrť otca pozostalému plnoletému dieťaťu náhradu 33 500 eur. Nielen z týchto, ale ani z ostatných súdnych rozhodnutí nemožno vyvodit' žiaden objektivizovateľný trend toho, aká by mala byť výška náhrady nemajetkovej ujmy, keďže prirodzene ide o vec, ktorej podstata nie je transparentná a ktorá vychádza z dlho morálne a právne odmietaného názoru, že smútok z úmrtia príbuzného možno vyjadriť v peniazoch. Preto sa súd musel zaoberať tým, či sa zákon vyjadruje k náhradám podobných prípadov duševných útrap, akým je smútok z úmrtia príbuzného. Z prílohy k zákonu č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov je zrejmé, že za vážne duševné poruchy vzniknuté pôsobením otrasných zážitkov alebo iných nepriaznivých psychologických činiteľov a tiesnivých situácií tento zákon priznáva bodové ohodnotenie od 260 do 1.300 bodov, teda náhradu v rozmedzí približne od 4 400 eur do 20 000 eur. Je nepochybné, že pre žalobkyňu bola smrť jej matky otrasným zážitkom – nepriaznivým psychologickým činiteľom, ktorý u nej nevedol k vážnej duševnej poruche, ale k hlbokému a trvalému smútku, ktorý v jej prípade možno prirovnať k smútku zo straty životného partnera, keďže vzťah žalobkyne k zosnulej matke vyplynul z ich dlhodobého spolužitia aj v dospelom veku žalobkyne v jednej domácnosti. Prevažná časť rodinných vzťahov žalobkyne sa realizovala v spoločnom živote s matkou v ich spoločnej domácnosti tvorenej nimi dvoma spolu s deťmi a partnerom žalobkyne. Vzťah žalobkyne k jej matke bol zrejme hlbší ako k jej vlastnému životnému partnerovi, keďže ich vzťah krátko po smrti matky žalobkyne skončil. Preto súd žalobkyňou žiadanú náhradu nemajetkovej ujmy 15 000 eur považoval za dôvodnú a žalobe v celom rozsahu vyhovel. Takto priznaná náhrada nemajetkovej ujmy zodpovedá aj výške tohto nároku tak, ako je priznávaný v Českej republike, kde priznávané výšky náhrad nemajetkovej ujmy sa odvíjajú od všeobecne prezentovanej predstavy českého Najvyššieho súdu vyjadrenej v tlačovej správe z 12.4.2016, podľa ktorej vzhlľadom k doterajšej judikatúre, k cenovému vývoju i s prihliadnutím k zahraničným skúsenostiam sa ako základné rozpätie pre stanovenie výšky náhrady odporúča 240 000 Kč až 500 000 Kč v typovom neutrálnom prípade najbližších osôb (manžel, rodič a dieťa). Priznaná náhrada predstavuje približne 375 000 Kč a prípad žalobkyne treba považovať za typovo neutrálny. Intenzita vzťahu žalobkyne a jej matky zodpovedala ich spolužitiu, pričom je zrejmé, že žalobkyňa bola na svoju matku naviazaná viac ako v ostatných bežných prípadoch, v ktorých sa viazanosť dospelých matiek viac

koncentruje k ich partnerom a deťom. Vek žalobkyne a jej matky bol taký, že bolo možné očakávať spolužitie trvajúce ešte viac ako 10 rokov. Žalobkyňa nebola na svojej matke existenčne závislá, no je zrejmé, že príjem jej matky význame prispieval k životnému štandardu žalobkyne. Žalobkyni bola poskytnutá satisfakcia tým, že žalovaný 1/ bol postihnutý v trestnom konaní. Smrť matky sa u žalobkyne prejavila bežným smútkom bez akýchkoľvek prejavov duševnej poruchy. Majetkové pomery žalovaného 1/ sú bežné a miera jeho zavinenie zodpovedala jeho nedbanlivej nepozornosti pri cúvaní s motorovým vozidlom.

Z ostatných stranami tvrdených a v konaní preukázaných skutočností súd neprihliadol na spoluzavinenie matky žalobkyne, ktorá cestu neprechádzala kolmo, ale šikmo. Hlavnou príčinou stretu medzi motorovým vozidlom žalovaného 1/ a matkou žalobkyne bolo nedbanlivostné konanie žalovaného 1/. Miera spoluúčasti matky žalobkyne v tom, že cestu prechádzala šikmo je tak, okrajová, že súd na ňu neprihliadol, keďže vôbec nezakladá (podobne v rozhodnutí NS ČR sp.zn. 25Cdo/238/2002) podstatnú účasť matky žalobkyne na jej smrti. Žalovaný 1/ škodovú situáciu v dopravnej prevádzke vyvolal porušením svojich povinností, pričom sa nemohol spoliehať na to, že za jeho autom nie sú, hoc aj nepozorne prechádzajúci chodci vyššieho veku. Rovnako súd neprihliadol na to, že ak bude náhrada vyplatená žalovaným 2/, tento si bude náhradu regresne vymáhať od žalovaného 1/. Prihliadnuť na majetkové pomery žalovaného 1/ v tomto prípade nemožno, keďže by išlo o zohľadnenie toho, že žalovaný 1/ si nesplnil svoju zákonnú povinnosť mať zmluvne zabezpečené poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

Základ nároku žalobkyne proti žalovanému 2/ je daný podľa § 15 ods. 1, § 4 ods. 2 písm. a), § 24 ods. 2 písm. b) a § 24 ods. 3 zákona o povinnom zmluvnom poistení, keďže z vykonaného dokazovania vyplynulo, že zodpovednosť žalovaného 1/ ako prevádzateľa motorového vozidla, ktorým bola spôsobená nehoda, nebola poistená. Otázka toho, či poisťovateľ zodpovednosti za škodu prevádzkou motorového vozidla je povinný zaplatiť poškodenému náhradu nemajetkovej ujmy je predmetom nestálej rozhodovacej praxe. Prednedávnom rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31.3.2016, sp.zn. 3Cdo/301/2012 bolo rozhodnuté, že poisťovní nesvedčí pasívna legitimácia v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práva spôsobený úmrtím blízkej osoby pri dopravnej nehode. Súd sa s týmto právnym názorom nestotožňuje, a to z dôvodov publikovaných v Mandelík, J.: Náhrada nemajetkovej ujmy. Analýza rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Bulletin slovenskej advokácie 9/2016, s. 22 – 30. Za správny súd považuje opačný názor tak, ako bol uvedený vo viacerých súdnych rozhodnutiach, napr. v rozhodnutí Krajského súdu v Trnave z 1.7.2015 sp.zn. 24Co/368/2015, z ktorého je zrejmé, že súčasťou náhrady škody (ujmy) spôsobenej na zdraví sú nielen ujmy majetkovej povahy, ale aj nemajetkové ujmy. V tejto súvislosti je dôvodné poukázať na znenie smernice Rady č. 72/166/EHS; č. 90/232/EHS a č. 2000/26/ES, podľa ktorých členské štáty sú povinné prijať všetky primerané opatrenia zabezpečujúce, aby zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel bola pokrytá poistením s cieľom ochrany poistených strán a potenciálnych obetí nehôd a aby akékoľvek škody a ujmy v oblasti povinného poistenia nezostali neuhradené. To vyplýva i z rozhodnutí Súdneho dvora EÚ z 24.10.2013 (C-22/12), podľa ktorého povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo. Posun v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky je zrejмый aj z posledných rozhodnutí sp.zn. 6MCdo/1/2016 a 8Cdo/1361/2015, ktoré rôznymi argumentmi, s ktorými sa súd stotožňuje, dochádzajú k záveru, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy voči poisťovateľovi je daný. To, že ide o argumenty, ktorú sú proti zneniu (contra legem) § 4 ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení, je zrejmé. V prípade tejto otázky je však takýto rozvoj práva, ktorý sa javí ako odchýlenie od plánu zákonodarcu, nevyhnutný, keďže ide o vyplnenie skrytej medzery v znení citovaného ustanovenia zákona o povinnom zmluvnom poistení. Medzery, ktorej si zákonodarca nemohol byť vedomý pri prijímaní zákona o povinnom zmluvnom poistení, keďže v období prijatia tohto zákona sa podobný nárok, akým je nárok priznaný žalobkyni v tomto konaní, nepriznával a v judikatúre sa vytvoril až v priebehu posledných približne 10 rokov. Existencia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných je vzhľadom na výšku spôsobenej ujmy a tomu zodpovedajúcej relatívne vysokej peňažnej náhrady ekonomicky nemysliteľná bez jeho krytia systémom povinného zmluvného poistenia. Výklad contra

legem nemožno automaticky vylučovať tak, ako to robí text predložený žalovaným 2/, ktorý je obsiahnutý v odlišnom stanovisku sudcu Lajosa Mészárosa k rozhodnutiu Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veci sp.zn. II. ÚS 847/2016, keďže výklad contra legem vo výnimočných prípadoch, v ktorých si to vyžaduje potreba právneho života alebo podstata veci, akceptovať možno (k tomu bližšie Lennartz, Janis: Dogmatik als Methode. Mohr Siebeck Tübingen 2017, s. 68 – 69 a tam citovaný Larenz, Karl: Methodenlehre der Rechtswissenschaft. 6. Auflage. Berlin, Heidelberg, New York 1991, s. 417). Základ nároku žalobkyne proti žalovaným 1/ a 2/ je daný, a preto súd na rovnaké plnenie zviazal oboch žalovaných s tým, že v rozsahu plnenia ktoréhokoľvek z nich zaniká povinnosť druhého žalovaného.

OS PD 17C/9/2015 p. KS TN 6Co/288/2017	49 r. sestra 54 r. sestra	10.000 10.000	5.000 5.000	1/ prevádzateľ 2/ prevádzateľ, zs. 2/ poisťovňa	nesprávne cúvanie do cesty s nárazom do chodkyne a následným pádom, 57 r. spoluzijúcej matky
---	------------------------------	------------------	----------------	---	--

Pokus o reštrikciu okruhu oprávnených osôb

Podľa právnych názorov odvolacieho súdu v rozhodnutí, ktorým bol zrušený rozsudok súdu prvej inštancie v tomto konaní v prípade neoprávneného zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby, ktorý bol vyvolaný zvláštnou povahou prevádzky dopravných prostriedkov, je osobou zodpovednou za zásah do osobnostných práv fyzickej osoby prevádzateľ motorového vozidla, ktorý zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou tohto vozidla podľa § 427 Občianskeho zákonníka. Súčasťou práva na ochranu súkromia chráneného § 11 Občianskeho zákonníka je aj rodinný život spočívajúci v udržiavaní a rozvíjaní vzájomných citových, morálnych a sociálnych väzieb medzi najbližšími osobami a konanie, ktoré spôsobilo násilné pretrhnutie týchto väzieb stratou člena rodiny, je konaním nesúcim znaky neoprávneného zásahu do chránených osobnostných práv pozostalých členov rodiny. Za týchto pozostalých členov rodiny sa nepovažuje len manžel, manželka a nezaopatrené dieťa, ale môžu to byť aj ďalší pozostalí členovia rodiny, teda aj súrodenci, keď konanie, ktoré spôsobilo násilné pretrhnutie citových, morálnych a sociálnych väzieb stratou ich brata, je konaním nesúcim znaky neoprávneného zásahu do ich chránených osobnostných práv.

Vychádzajúc z uvedených právnych názorov odvolacieho súdu, ktorými je súd prvej inštancie viazaný, je základ nároku žalobkyní proti žalovanému 1/ daný, a to podľa § 427 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 11, § 13 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka, keďže z vykonaného dokazovania vyplynulo, že 20.1.2012 došlo k dopravnej nehode, pri ktorej zamestnanec žalovaného 1/ na jeho vozidle porušil dôležitú povinnosť uloženú mu podľa zákona, čím spáchal prečin usmrtenia, následkom ktorého zomrel brat žalobkyní.

Základ nároku žalobkyní proti žalovanému 3/ je daný podľa § 15 ods. 1 a § 4 ods. 2 písm. a) zákona o povinnom zmluvnom poistení, keďže z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaný 3/ bol poisťovateľom zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla žalovaného 1/, prevádzkou ktorého bola spôsobená dopravná nehoda, pri ktorej zomrel brat žalobkyní. Otázka toho, či poisťovateľ zodpovednosti za škodu prevádzkou motorového vozidla je povinný zaplatiť poškodenému náhradu nemajetkovej ujmy je predmetom nestálej rozhodovacej praxe. Naposledy rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31.3.2016, sp.zn. 3Cdo/301/2012 bolo rozhodnuté, že poisťovní nesvedčí pasívna legitímácia v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práva spôsobený úmrtím blízkej osoby pri dopravnej nehode. Súd sa s týmto právnym názorom nestotožňuje, a to z dôvodov publikovaných v Mandelík, J.: Náhrada nemajetkovej ujmy. Analýza rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Bulletin slovenskej advokácie 9/2016, s. 22 – 30. Za správny súd považuje opačný názor tak, ako bol uvedený vo viacerých súdnych rozhodnutiach, napr. v rozhodnutí Krajského súdu v Trnave z 1.7.2015 sp.zn. 24Co/368/2015, z ktorého je zrejmé, že súčasťou náhrady škody (ujmy) spôsobenej na zdraví sú nielen ujmy majetkovej povahy, ale aj nemajetkové ujmy. V tejto súvislosti je dôvodné poukázať na znenie smernice Rady č. 72/166/EHS; č. 90/232/EHS a č. 2000/26/ES, podľa ktorých členské štáty sú povinné prijať všetky primerané opatrenia zabezpečujúce, aby

zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel bola pokrytá poistením s cieľom ochrany poistených strán a potenciálnych obetí nehôd a aby akékoľvek škody a ujmy v oblasti povinného poistenia nezostali neuhradené. To vyplýva i z rozhodnutí Súdneho dvora EÚ z 24.10.2013 (C-22/12), podľa ktorého povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo.

Z uvedeného je zrejmé, že základ nároku žalobkýň proti žalovaným 1/ a 3/ je daný, a preto súd na rovnaké plnenie zaviazal oboch žalovaných s tým, že v rozsahu plnenia ktorékolvek z nich zaniká povinnosť i druhého žalovaného.

Čo sa týka výšky priznanej náhrady z vykonaného dokazovania vyplynulo, že vzťah žalobkýň k ich, v čase smrti 39 ročnému bratovi bol hlboký a vyplýval z toho, že bol od nich podstatne mladší a aj vo svojej dospelosti sa k nim a k ich rodinám utiekal. Hĺbka tohto vzťahu žalobkýň a ich zosnulého brata viedla u žalobkýň k ľudsky prirodzenému smútku, ktorý sa i v súčasnosti u žalobkýň prejavuje tak, že pri rozprávaní o svojom bratovi a o jeho predčasnej smrti nedokážu udržať slzy. Smrť tak blízkej osoby, akým bol brat žalobkýň, a to v jeho mladom veku a pri usporiadaných a blízkych rodinných pomeroch so žalobkýňami, a tomu zodpovedajúcom očakávaní ďalšieho šťastného spoločného života, vyvolal u žalobkýň ľudsky prirodzenú psychickú bolesť a životné nešťastie. Náhrada takejto nemajetkovej ujmy spočívajúcej v úmrtí dospelého súrodenca dospelému súrodencovi je pri rozhodovaní náhrad za nemajetkovú ujmu výnimočná, keďže v prevažnej miere súdne rozhodnutia riešia nároky pozostalých manželov, rodičov, či už maloletých alebo plnoletých detí. Z publikovaných súdnych rozhodnutí bolo zistené, že (i) Okresný súd Humenné sp.zn. 18C/13/2013 v spojení s Krajským súdom v Prešove sp.zn. 2Co/135/2014 priznal za smrť plnoletého brata pozostalému plnoletému bratovi, s ktorým žil v spoločnej domácnosti, náhradu 15.000,- eur; (ii) Okresný súd Vranov nad Topľou sp.zn. 5C/38/2012 v spojení s Krajským súdom v Prešove sp.zn. 20Co/183/2014 priznal za smrť plnoletého brata pozostalému plnoletému bratovi, s ktorým žil v spoločnej domácnosti, náhradu 5.000,- eur a (iii) Okresný súd Trnava sp.zn. 37C/178/2019 v spojení s Krajským súdom v Trnave sp.zn. 11Co/90/2010 priznal za smrť súrodenca dvom pozostalým súrodencom, s ktorými žil v spoločnej domácnosti, náhradu každému po 2.000,- eur. Nielen z týchto, ale ani z ostatných súdnych rozhodnutí nemožno vyvodit' žiaden objektivizovateľný trend toho, aká by mala byť výška náhrady nemajetkovej ujmy, keďže prirodzene ide o vec, ktorej podstata nie je transparentná a ktorá vychádza z dlho morálne a právne odmietaného názoru, že smútok z úmrtia príbuzného možno vyjadriť v peniazoch. Preto sa súd musel zaoberať tým, či sa zákon vyjadruje k náhradám podobných prípadov duševných útrap, akým je smútok z úmrtia príbuzného. Z prílohy k zákonu č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov je zrejmé, že za vážne duševné poruchy vzniknuté pôsobením otrasných zážitkov alebo iných nepriaznivých psychologických činiteľov a tiesnivých situácií tento zákon priznáva bodové ohodnotenie od 260 do 1.300 bodov, teda náhradu v rozmedzí približne od 4.400 eur do 20.000 eur. Je nepochybné, že pre žalobkyne bola smrť ich brata otrasným zážitkom – nepriaznivým psychologickým činiteľom, ktorý u nich nevedol k vážnej duševnej poruche, ale k hlbokému a trvalému smútku, ktorý v ich prípade možno prirovnať k smútku zo straty dospelého dieťaťa, keďže vzťah oboch žalobkýň k zosnulému bratovi vyplynul z ich osobného, v zásade rovnakého prístupu k jeho osobe. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy súd prihliadol na príbuzenský pomer žalobkýň a ich zosnulého brata; to, že ich brat tvoril spoločnú domácnosť s ich matkou a to, že prevažná časť rodinných vzťahov žalobkýň sa realizovala v ich najbližšej rodine tvorenej ich manželmi a plnoletými deťmi. Preto súd náhradu nemajetkovej ujmy, vychádzajúc z analogického rozpätia náhrad pre prípad vzniku vážnych duševných porúch podľa zákona o náhrade za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia určil na 5.000,- eur u oboch žalobkýň a v prevyšujúcej časti ich žalobu zamietol.

Stanovenie referenčného rámca

NS ČR » Pro veřejnost a média » Tiskové zprávy Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud systematicky monitoruje činnost českých soudů na trestním úseku při rozhodování v adhezním řízení o nárocích na náhradu nemajetkové újmy, způsobené trestnou činností.

Platná právní úprava umožňuje od nabytí účinnosti novely trestního zákoníku a trestního řádu provedené zákonem č. 181/2011 Sb. od 1.7.2011 soudům v rámci trestního (adhezního) řízení rozhodovat též o nárocích na náhradu nemajetkové újmy způsobené trestným činem. Po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku od 1.1.2014 se to týká rozhodnutí zejména o nárocích při usmrcení nebo zvlášť závažném ublížení na zdraví osoby blízké (§ 2959 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, dále ve zkratce „o. z.“), o odčinění bolesti, ztížení společenského uplatnění či další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví (§ 2958 o. z.), o nárocích druhotných obětí (§ 2971 o. z.) či o jakýchkoliv jiných nárocích na odčinění újmy nemajetkové povahy vyvolané trestnou činností.

S nabytím účinnosti nového občanského zákoníku zároveň došlo k zásadní změně v právní úpravě, která stanoví pravidla pro odčinění újem způsobených ublížením na zdraví a úmrtím. Zatímco předchozí právní úprava stanovovala podrobná pravidla pro odškodnění újem na zdraví v podobě vyhlášky č. 440/2001 Sb., současná platná právní úprava staví pouze na obecném principu (viz § 2958 a § 2959 o. z.).

Nejvyšší soud v součinnosti s dalšími subjekty proto již v roce 2014 představil Metodiku k náhradě nemajetkových újem na zdraví (bolesti a ztížení společenského uplatnění) po 1.1.2014, publikovanou pod č. 63/2014 v civilní části Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. I když na vytvoření metodiky se podíleli soudci občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu pod vedením předsedy senátu JUDr. Petra Vojtky, je pomůckou také pro rozhodování trestních senátů.

Pro Nejvyšší soud je důležité sjednocovat judikaturu v dané oblasti nejen prostřednictvím rozhodnutí ve věcech, které řeší jeho senáty, ale rovněž monitorovat, jakým směrem se ubírá rozhodovací činnost soudů nižších stupňů. Z toho důvodu Oddělení dokumentace a analytiky judikatury Nejvyššího soudu provádí soustavný monitoring rozhodnutí okresních, krajských a vrchních soudů ve výše zmíněných věcech. Čtvrtletně pak zpracovává hodnotící zprávu. Jen za poslední čtvrtletí loňského roku takto analyzoval Nejvyšší soud na 200 rozhodnutí a další stovku v prvním čtvrtletí roku letošního. Konstatoval přitom různou rozhodovací praxi soudů nižších stupňů. Obecně některé prvoinstanční i odvolací soudy přiznávají odškodnění až příliš vysoká. A to i v porovnání s právními zvyklostmi v dalších státech Evropy.

Je důležité upozornit, že každý případ je individuální, nelze vše svázat přesnými tabulkami. Tímto směrem Nejvyšší soud ani nechce jít. Je však potřeba vytyčit alespoň určité mantinely, jak by si měly soudy všech stupňů ve své rozhodovací praxi při stanovování výše nároků na náhradu nemajetkové újmy, způsobené trestnou činností, počínat. Výsledky dosavadního zkoumání problému, na kterých se shodují společně soudci trestního i občanskoprávního a obchodního kolegia, a které jsou vyjádřeny i v medializovaném rozhodnutí sp. zn. 4 Tdo 1402/2015, ze dne 12.4.2016, jsou tyto:

- 1) Ustanovení § 2959 o. z. upravuje všechny nároky na náhradu nemajetkové újmy způsobené usmrcením či zvlášť závažným ublížením na zdraví manžela, rodiče, dítěte či jiné osoby blízké.
- 2) Duševní útrapy spojené s prožíváním usmrcení či zvlášť závažného ublížení na zdraví blízké osoby se při stanovení výše náhrady posuzují primárně z pohledu obvyklého (průměrného) člověka a případné snížení či zvýšení lze odvinout od prokázaných okolností (jednotlivých kritérií).
- 3) Při stanovení výše náhrady je namístě přihlídnout též k judikatorně vymezeným kritériím (srov. též body 53. a 54. nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2844/14), jimiž jsou zejména na straně poškozeného a osob jemu blízkých a) intenzita jejich vztahu, b) věk zemřelého a pozůstalých, c) případná existenční závislost na zemřelém a d) případné poskytnutí jiné satisfakce, a na straně škůdce e) postoj škůdce, f) dopad události do jeho duševní sféry, g) majetkové poměry škůdce a h) míra zavinění.
- 4) Kritérium ad c) je třeba chápat jako širěji pojatou existenční závislost pozůstalého na usmrcené osobě s tím, že případné majetkové nároky spojené se ztrátou výživy upravuje § 2960 o. z.

5) Judikaturou definovaná kritéria „na straně škůdce“ [ad e) až h)] se uplatní tehdy, mají-li zároveň vliv na vnímání újmy oprávněných osob.

6) Ke kritériu ad e) se doplňuje, že popírání viny škůdce v trestním řízení, které je standardním způsobem obhajoby, neprohlubuje samo o sobě míru utrpení pozůstalých, a přihlížet je tak možno jen k excesivnímu vybočení (arogantní postoj). Naopak vstřícný přístup škůdce se zohlední v kontextu s kritériem ad d).

7) Majetkové poměry škůdce [ad g)] se neprojeví ve způsobu vnímání útrap, a lze k nim tedy přihlížet spíše jen výjimečně ve smyslu jakési moderace vedené zájmem na tom, aby zásadně nedošlo k majetkové likvidaci škůdce a aby výše náhrady odpovídala principu proporcionality.

8) Vzhledem k dosavadní judikatuře, k cenovému vývoji i s přihlédnutím k zahraničním zkušenostem se jako základní rozpětí pro stanovení výše náhrady doporučuje 240 000 Kč až 500 000 Kč v typovém případě nejbližších osob (manželé, rodiče a děti), jsou-li popsána kritéria neutrální.

V rozhodovací činnosti jednotlivých senátů trestního kolegia lze očekávat další vývoj s tím, jak budou řešit nově napadnuté věci. Na závěr je třeba zmínit, že i nadále mohou poškození vymáhat odškodnění také prostřednictvím občanskoprávních řízení, jako tomu bylo již dříve.

Mgr. Petr Tomíček tiskový mluvčí Nejvyššího soudu V Brně 12. 4. 2016